

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Бойка Ивайлова Чернева,

вътрешен член на научно жури (заповед № РД-22-810/02.04.2025 г.)

ОТНОСНО: Публична защита на дисертационен труд на тема „Оценка на икономическото въздействие на нормативните правни актове“ с автор Кирил Илчев за придобиване на ОНС „доктор“ в област на висшето образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.6 Право (Теория на държавата и правото)

Данни за кандидата в процедурата

Дисертантът Кирил Илчев има бакалавърска степен по специалност „Макроикономика“ в ПУ „Паисий Хилендарски“. Придобил е и магистърска степен по специалност „Финансов мениджмънт“. Впоследствие завършва „Право“ в ПУ „Паисий Хилендарски“. Има професионален опит в областта на събирането и управлението на данъци и задължителни осигурителни вноски, както и контрол по спазването на данъчно-осигурителното законодателство в Р България. Работи в ТД на НАП – гр. Пловдив. Извършва консултанска дейност в сферата на счетоводството. Професионалната му квалификация в областта на икономиката благоприятства разработването на темата на дисертационния труд.

Кирил Илчев е отчислен с право на защита, представил е за обсъждане в катедра „Теория и история на правото“ дисертационен труд на тема: „Оценка на икономическото въздействие на нормативните правни актове“ и след обсъждане на 17.03.2025 г. е открита процедура за публична защита пред научно жури в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника на ЗРАСРБ, както и с изискванията на вътрешните нормативни актове на ПУ „Паисий Хилендарски“. Дисертантът е представил всички необходими за публичната защита материали, включително декларация за оригиналност.

Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 274 страници. В структурно отношение се състои от увод, три глави, заключение и библиография, която съдържа 189 цитирана литература на кирилица и латиница. Темата на дисертационния труд е актуална и значима. Доброто (качественото) законодателство все по-често е предмет на научни изследвания в областта на правото. Институтът оценка на въздействието на нормативните актове се прилага почти десетилетие в България. Той има своето съществено развитие и в правото на Европейския съюз. Големият обем на законодателството, спецификите на правното регулиране като политически и правен процес, въпросите на юридическата техника изистват единна методология, която да повиши ефективността на законодателството в рамките на създаването, издаването и приемането на нормативните правни актове. Съществена част от оценката на въздействието на нормативните правни актове е оценката на икономическото въздействие. Предмет на разглеждане са социално-икономическите процеси и закономерности. Дисертационният труд е насочен към изследване именно икономическото въздействие на нормативните актове. Обединяват се юридическата и икономическата гледна точка. Предизвикателство пред автора е обсъждането на нормативността на правото в контекста на икономически критерии за осигуряване на ефективно законодателство чрез по-добро планиране и анализ на процесите на нормотворчество.

Темата на дисертационния труд е актуална предвид обсъждането на предвидимостта в правото, съществена част от която е целесъобразността и ефективността на системите за постигане на стабилно икономическо развитие и обществена сигурност. Гледната точка към нормотворчеството е рационална, което определя и основни въпроси, предмет на изследването – рационализиране на разходите, оптимизиране на публичното управление и насърчаване на икономическото развитие. Авторът използва мултидисциплинарен подход и съчетава правносоциологически, правнорегулативни и икономически методи, за да обясни многоаспектността на проблематиката и да предложи решения за правната теория и практика. Този подпод авторът определя като интегрален.

Предметът на изследването е институтът оценка на въздействието на нормативните правни актове като средство за повишаване на качеството и предвидимостта на нормотворческия процес чрез изясняване на икономическата оценка на въздействието. Темата насочена към изясняване правноикономически аспекти на подготовката, издаването

и приемането на нормативни актове. Трудът представлява принос към изясняване на значението на икономически фактори върху създаването на ефективно законодателство. Предметът на труда до голяма степен определя и използваните подходи. Авторът широко използва правно-социологически подход. Създаването на правно нормативни актове се разглежда от гледна точка на създаването на възможно най-добра правна уредба. Темата допринася за обогатяване на изследванията на същността на нормотворчеството.

Първата глава от изследването е посветена на определянето на понятието за оценка на въздействието на нормативните правни актове. Проследява се историческото развитие на института. Разглеждат се методологични и теоретични характеристики. Правят се изводи относно утвърждаването на оценката на въздействието като важен инструмент в регулативната функция на правото. Обръща се внимание на предвидимостта и сигурността като елементи на качествено регулиране. Интересен е погледът на автора към инструменталната природа на правото. Тази първа част на правото използва основно правносоциологически подход, което позволява оценката на въздействието да бъде разгледана инструмент за постигане на ефективност на законодателството. Той е поставен в контекста на правната теория, като са разгледани основни правила и принципи на нормотворческия процес. Оценката на въздействие е определена и като инструмент за баланс между правото и политиката в законодателния процес.

Авторът разглежда методологичните и теоретични аспекти на икономическата оценка на въздействието на нормативните актове, като изяснява нормативните му свойства като правен институт. Проблематиката удачно е разгледана през призмата на правната система – едно от предизвикателствата пред правото. Авторът поставя и разглежда правото като регулатор, т.е. изхожда се от неговата социална природа. Ценни са размишленията за фактическото като обратна връзка на дължимото. Предвидимостта на правото и сигурността на правната система се определят като критерий за оптималност и ефективност при създаване на правната уредба. Въпреки подчертано правно-социологическо изследване на проблематиката, изследването е насочено към изводи в областта на правната теория. Разгледани са идейните корени на института на оценката на въздействие, както и съотношението между рационално и нормативно при създаването на правна уредба. Тук работата доразвива и обогатява изследванията в областта на легиспруденцията и

легислативното обосноваване. В тази си част работата съдържа приноси в теорията на правотворчеството.

Втората глава е посветена на разглеждане на въпросите на оценката на икономическото въздействие на правнормативните актове в ЕС и в България. Изследват се принципи, китерии и показатели на нормотворческия процес и оценката на въздействието, процедурни етапи и аналитични стъпки на процеса на оценката на въздействието. Авторът разглежда реализирането на института на въздействието на нормативни актове. Той изследва икономическият аспект на оценката на въздействието. Подробно е представена и анализирана правната уредба на механизма на оценка на въздействието на нормативните актове. Обърнато е внимание на предварителната и последващата оценка на въздействие. Изведени са и обяснени процедурните етапи и аналитични стъпки на оценка на икономическото въздействие на нормативните актове. Практико-приложен характер имат посочените проблеми и предизвикателства пред прилагането на оценката на икономическото въздействие на нормативните актове.

Съществена част от тази част от работата е извеждането на понятието за икономическо въздействие на нормативните правни актове. Представена е правната уредба и са обособени видове оценка на икономическото въздействие.

Третата глава има практико-приложен характер и представя приложните страни на оценката на икономическото въздействие. Ценен е подходът на автора за анализ на официални статистически данни за изводи относно ползите и разходите с оглед създаването на възможно най-добра предвидима правна уредба. Анализът на ефективността на разходите е част изследването. От важно значение е излагането на добрите практики за повишаване на ефективността на законодателството. Авторът прави сравнително изследване на добрите практики в световен мащаб, които са примери за положителни резултати в усилията за създаване на качествено законодателство. Следва да бъде отбелязано и босъждането на темата в контекста на цифровизация, иновации и оценка на въздействието.

Заклучението на дисертационният труд съдържа обобщение на основните изводи от съдържанието на труда в съответствие.

Автореферат и публикации по темата на дисертационния труд

Дисертантът е представил автореферат в обем от 33 стр., който ясно, последователно и коректно представя съдържанието и приносите на дисертационния труд. Той е представил три публикации по темата на дисертационния труд.

Научни приноси

Трудът продължава общотеоретичните изследвания в областта на социалната природа на правото и на правото като социален регулатор. Допринася за изследванията на ефективността на правото и по-конкретно на създаването на ефективно законодателство. Работата изследва значението на икономическите фактори върху развитието на нормативността, като съдържа редица нови идеи за обособяване на самостоятелна икономическа аргументация на проектите на нормативни актове и на ефективността на действащите нормативни актове.

Разглеждането на правното и извънправното измерение на икономическата оценката на въздействието в единно общотеоретично изследване е приносен момент в работа. Приносен характер имат изводите на автора относно комплексния характер на института на оценката на въздействие на нормативните правни актове и в частност на икономическото въздействие. Оценката на въздействието се определя като институт и като инструмент. От една страна, авторът определя икономическата оценката на въздействието като част от нормативно установения рез за създаване на нормативни актове, а от друга страна, я изследва като инструмента за подобряване на ефективността и прозрачността на създаването и прилагането на нормативните актове.

Използването на икономическия анализ правото е от значение за развитието на правно-икономическите интердисциплинарни изследвания. Анализът на икономическите регулации в контекста на принципи за публичност, демократичност и върховенство на закон е друг приносен момент.

Икономическата оценка на въздействието се определя като самостоятелен елемент от системата на института „оценка на въздействието“, пряко свързан с предвидимостта и сиурността на нормотворческия процес. Обосноваването на „икономика на

нормотворчеството“, която изследва ефективността и икономическата издържаност на нормотворческия процес.

Изясняването на икономическите аспекти на оценката на въздействието са ключови за интегрирания процес на оценка на въздействието. Неговото икономическо влияние се определя като механизъм за включване и използване на икономически методи и техники в правото.

Работата е принос в теоретичното осмисляне на правно-икономическите аспекти на правната регулация. Тя обогатява теорията на правотворчеството.

Приносен характер имат разсъжденията на автора за мястото на института на оценката на въздействието в правната система.

Определянето на понятието и видовете икономическа оценка на въздействието е съществен принос в областта на теорията на правотворчеството.

Сравнителноправното изследване на института оценката на въздействието и извеждането на добри практики също следва да се отбележат като приносен момент.

Заключение

Направената характеристика на процедурата и на дисертационният труд, както и посочените научни приноси, дават основание да се направи извод, че Кирил Стоянов Илчев има способност за самостоятелно теоретично мислене в областта на теорията на правото. Дисертационният труд на тема „Оценка на икономическото въздействие на правнонормативните актове“ съдържа съществени теоретични и практико-приложни резултати.

Предвид горното, давам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА и предлагам на научното жури да присъди на Кирил Илчев Стоянов образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. “Право” (Теория на държавата и правото. Политически и правни учения.).

2 юни 2025 г.

Подпис: